

ЗАХВОРЮВАННЯ ТВАРИН НА СКАЗ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Kazimir M. M., Tymkiv I. I., Khoyetskyu P. B.
ANIMAL RABIES DISEASE IN LVIV REGION

Проаналізовано захворювання диких і свійських тварин на сказ у Львівській області. На сказ хворіли представники чотирьох видів свійських тварин та сім видів диких тварин. У порівнянні з 2014-2016 рр., через десятирічний період (2022-2024 рр.) чисельність хворих тварин збільшилась у 10 разів.

Ключові слова: інфекція, Львівщина, лисиця, чисельність, добування.

Хвороби – істотний чинник, який впливає на чисельність, відтворення погोलів'я мисливських звірів і птахів (Бондаренко, 2002). Ослаблені і виснажені тварини, внаслідок захворювання, стають легкою жертвою хижаків, гинуть на дорогах внаслідок наїзду транспорту, від не сприятливих погодних умов тощо (Хоєцький, 1999).

Багато хворіб, які властиві лісовим звірам, небезпечні для людей, свійських тварин. Загальна кількість зоонозів спільних для людей і тварин становить понад 150 (Бондаренко, 2002). До таких хворіб відноситься сказ. У сучасний період хвороба зареєстрована у понад 30 видів ссавців на території 167 країн світу. Основним джерелом інфікації людини є дикі та свійські представники родини собачі (*Canidae*).

Сказ – інфекційне захворювання свійських і диких тварин, а також людей, що викликано нейтропним вірусом. Для захворювання характерне враження центральної нервової системи. Серед всіх інфекційних хворіб смертність від сказу найбільша. Симптомами прояву хвороби є агресивність, надмірна збудженість та слиновиділення, параліч тощо. Вірус передається до людини від інфікованої тварини шляхом укусу або через потраплення завірусованої слини на слизові оболонки. Профілактичними заходами можна запобігти захворюванню. Найефективнішим заходом є щорічна регулярна вакцинація тварин. Людині необхідно також уникати контактів з безпритульними, бродячими, здичавілими свійськими тваринами, а також із дикими тваринами, особливо, якщо вони не проявляють страху перед людиною.

Науковці звертають увагу на циклічний характер появи сказу. Збільшення чисельності лисиці призводить до спалаху захворювання тварин на сказ. Згідно досліджень, упродовж 2014-2016 рр. на Львівщині було зареєстровано 36 лисиць, які захворіли на сказ, 11 собак, 9 котів і один тхір. У 2014 р. і 2015 р.

виявлено по вісім населених пунктів у яких зареєстровано захворювання тварин на сказ, а в 2016 р. – шість. (Леваківський та ін., 2016).

У порівнянні з 2014-2016 рр., через десятирічний період (2022-2024 рр.) чисельність хворих тварин збільшилась у 10 разів. У 2022 р. зареєстровано найбільшу кількість захворювань – 152 випадки (рис. 1).

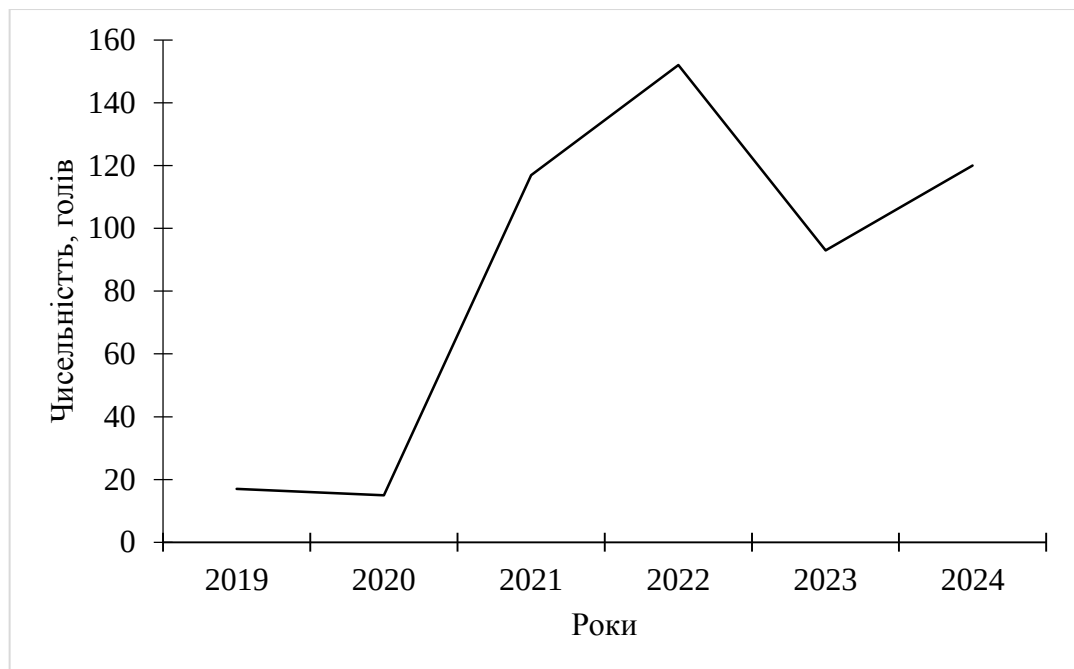

Рис. 1. Захворювання тварин на сказ у Львівській області

У 2023 р. у Львівській області виявлено 93 випадки захворювання тварин на сказ, з них – 54 свійських тварин та 39 диких тварин. Із свійських тварин хворіли 30 котів і 24 собак, а з диких – 36 лисиць, дві куниці і борсук. Найбільше скажених тварин було виявлено у Дрогобицькому районі – 23 випадки, а найменше у Золочівському – два випадки. У 2024 р. на Львівщині зареєстровано 120 випадків захворювання на сказ, з них: 52 лисиці, 34 собаки, 28 котів, три корови, єнотоподібний собака, куниця і рись. Упродовж року на сказ захворіли 55 диких і 65 свійських тварин. За районами ситуація склалася така: Львівський район – 37 (25 лисиць, 4 собаки, 6 котів, 2 корови); Стрийський район – 18 (8 лисиць, 6 собак, 4 коти); Золочівський район – 17 (7 лисиць, 4 собаки, 6 котів); Яворівський район – 13 (7 лисиць, 4 собаки, 2 коти); Шептицький район – 11 (лисиця, 2 собаки, 6 котів, корова, єнотоподібний собака); Самбірський район – 10 (лисиця, 6 собак, 2 коти, рись); Дрогобицький район – 9 (3 лисиці, 4 собаки, кіт, куниця); м. Львів – 5 (4 собаки, кіт). У 2024 р. у межах області було проведено весняні та осінні заходи з преоральної імунізації дичини проти сказу. За даними Держпродспоживслужби упродовж року було розповсюджено близько 700 доз вакцини на площі понад 12 тис. км². Упродовж січня-лютого 2025 р. на Львівщині виявлено 22 випадки сказу: у 8 лисиць, 10 собак, трьох котів і коня. Високий відсоток сказу серед домашніх тварин («вуличний», антропургічний сказ) виникає через численні появи лисиці у населених пунктах та контакту з домашніми та безпритульними тваринами. Найчастіше на сказ хворіють лисиці, із свійських тварин – собаки та коти (рис. 2).

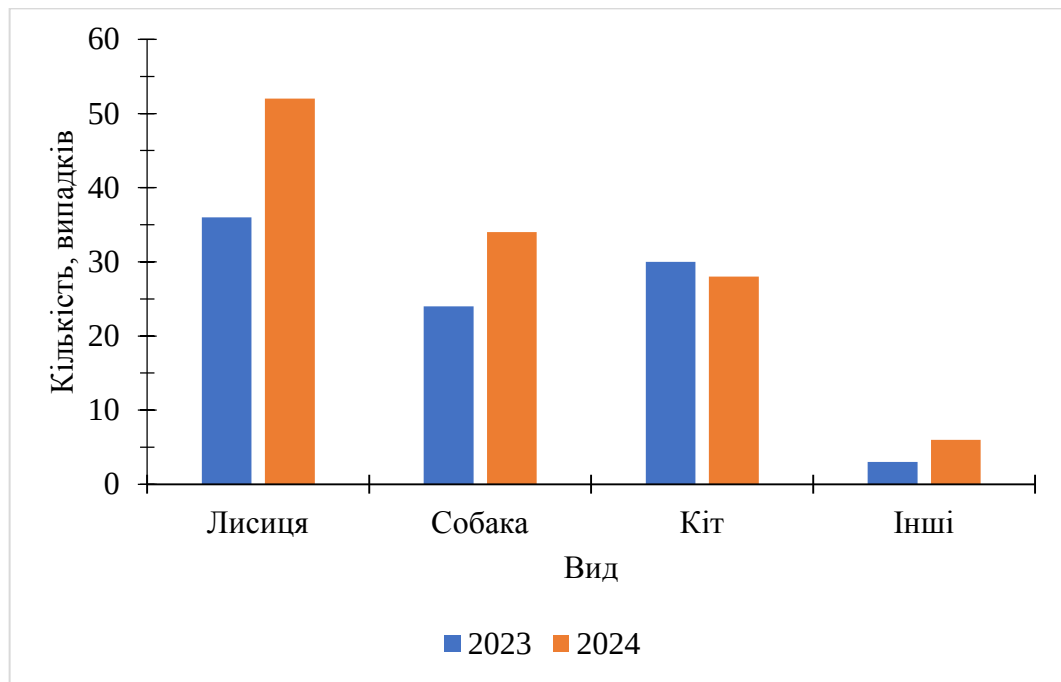

Рис. 2. Видовий розподіл захворювання тварин на сказ у Львівській області

Загалом, у Львівській області зареєстровано захворювання у представників чотирьох видів свійських тварин та семи видів диких тварин. Крім лисиці, рисі, куниці, тхора, енотоподібного собаки, борсука, у минулому виявлено захворювання на сказ у їжака. Тварину зареєстровано у межах колишнього Рава-Руського району. Причини захворювань полягають не тільки у циклічності спалаху хвороби, але й зменшенні обсягів добування лисиць, що призвело до істотного збільшення випадків захворювання. У порівнянні з 2020 р. чисельність хворих тварин у 2024 р. збільшилась у вісім разів. Упродовж 2018-2024 рр. у мисливських угіддях Львівської області чисельність хижака становило від 2,9 до 4,2 тис. голів, а добування з 2018 до 2021 рр. складало 54-67% від загальної чисельності. Відстріл у межах 50-60% поголів'я стримував збільшення чисельності. Після російської агресії добування зменшилось до 27-28% поголів'я, що призвело до збільшення чисельності хижака у мисливських угіддях області. У порівнянні з 2022 р. у 2024 р. популяція збільшилась на 27%. Для лисиці характерна істотна інвазивність. В Україні запроваджені ветеринарно-санітарні вимоги згідно яких допускається щільність хижака 0,5-1,0 особини на 1 тис. га. У європейських країнах науково обґрунтованою критичною межею щільності виду вважають 6,3 особини на 1 тис. га.

Список використаної літератури

1. Бондаренко В.Д. Біотехнія: Навч. посібник. Ч. 2. Львів, 2002. 352 с.
2. Левківський Д. М., Левківський Н. Д., Сторчак Ю. Г., Гутий Б. В. Епізоотологічний моніторинг сказу тварин у Львівській області за 2014-2016 роки, аналіз проведених антирибічних заходів. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького*. 2016. – Т. 18. – № 3 (71). С. 50-51.
3. Хоєцький П.Б. Вплив чинників середовища на щільність мисливських звірів. *Науковий вісник. Зб. науково-техн. праць*. Львів, УкрДЛТУ. 1999. Вип. 9.12. С. 169-174.